

Ger 78

22. årgang – december 2011

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s**Oplag:** 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlem:**

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell (sup.)
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Søren Haslund-Christensen
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582

SWIFT-BIC: DABADKKK

IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Adresse: se under kasserer

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@pc.dk

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41

2500 Valby

tel: 3322 3728

fax: 3322 3726

email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:

175 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.

275 kr. for husstandsmedlemskab.

600 kr. for firmamedlemskab.

Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

I sommer repræsenterede Bulgan Njama Dansk Mongolsk Selskab ved fejringen af vores amerikanske pendant 'The Mongolia Society'. I dagene inden 50 års jubilæet havde Bulgan lejlighed til at deltage i sommerens Naadam i Chicago, som hvert år arrangeres af de mange derboende mongoler. Naadam indledes 9. juli med en ceremoni til ære for Chinggis Khan.

Foto: Bulgan Njama

Indhold

The Mongolia Society 50 år	3
Mongolernes nationaldragt	6
Telegrafingeniør	
Hans Christian Schiern - III	9
Mysteriet om det mongolske maleri	15
Arkæologer finder uberørt tyrkisk oldtidsgrav	16
Chinggis Khans vilde ridt	18
Buddhismens overhoved indsat	20
Dalai Lamas 8. besøg i Mongoliet	21
100 km trail-løb	22
Aktuelt	23
DMS nyt	28

Naadam i Chicago

The Mongolia Society 50 år

Jubilæet blev fejret i juli måned på Indiana University Bloomington. Dansk Mongolsk Selskab var repræsenteret ved Bulgan Njama, som her beretter om sine indtryk fra nogle begivenhedsrige dage hos vores amerikanske søsterselskab.

Det amerikanske *The Mongolia Society* fejrede her i juli måned sit 50 års jubilæum. Det er mange år for en organisation, som på frivillig basis må arbejde hårdt for at skaffe midler til sin eksistens.

Jeg hørte engang i 80'erne for første gang om dette selskabs arbejde. Jeg beundrede grundlæggeren af *The Mongolia Society*, professor John Gombiin Hangiin (1921-89), for hans utrættelige arbejde med at fremme studiet af mongolsk historie, sprog og kultur og for at øge kendskabet til mongolerne i det store udland og i særdeleshed i De forenede Stater, hvor han levede og arbejdede størstedelen af sit voksne liv. Jeg beundrede også amerikanerne for deres iver, entusiasme og støtte til *The Mongolia Society*.

Glæden var derfor stor, da vores bestyrelse foreslog, at jeg skulle repræsentere Dansk Mongolsk Selskab ved *Mongolia Society's* 50 års jubilæum og informere om selskabets projektaktiviteter i Mongoliet. Amerikanerne havde nemlig vist stor begejstring for Dansk Mon-

golsk Selskabs aktiviteter i Mongoliet, da vores formand Rolf Gilberg besøgte dem i 1995.

Jeg besluttede at flyve over Chicago, hvor jeg fik hilst på et par gamle bekendte fra Mongoliet. Jeg fik så lejlighed til at deltage i Chicago-mongolernes fejring af *Naadam*. Ingen kender det nøjagtige antal mongoler i Chicago. Men det er stadig voksende, siger man og gætter på, at der bor og arbejder ca. 5.000 mongoler i Chicago.

Naadam blev fejret i en park lige i udkanten af Chicago. Bortset fra de meget grønne parkomgivelser og manglende hestevæddeløb lignede det et ganske almindeligt Naadam. Folk i forskellige aldre gik i farvestrålende *dell*, og fra højtalerne lød mongolske sange og musik. De mange fremmødte familier havde mad og lækkerier med hjemmefra. Man kunne også købe *buudz* og *huushuur* på pladsen, hvor nogle *business-mindede* mongoler tilbød specialiteterne til de mange sultne.

Det er ret imponerende og beundringsværdigt, at de amerikanske

myndigheder stiller en hel park til rådighed, så mongolerne kan fejre Naadam. De fleste er nok på illegalt ophold, men de bliver alligevel behandlet værdigt.

»Så længe der ikke overtrædes amerikanske love«, siger mongolerne, »får vi lov til at bo og arbejde i USA.« Alle drømmer om at få *green card*, så de kan rejse til Mongoliet efter deres behov og muligheder. Mongolerne har meget forskellig uddannelsesbaggrund. Der er skolelærere, læger, ingeniører, agronomer, kontoruddannede, politiuddannede, bankfolk, frisører osv. Men når man kommer til Amerika og arbejder inden for samme område, har man ens status uanset baggrund.

Fra samtaler med mongolerne fik jeg en fornemmelse af, at mange arbejder inden for plejesektoren. Der er mange ældre amerikanere, der kræver pleje og pasning, og her ser det ud til, at mange mongoler har indtaget dette arbejdsområde. De ældre bliver passet i deres eget hjem, og det betyder, at plejen er til

Klostret i det tibetansk-mongolske buddhistcenter.

rådighed 24 timer i døgnet. Det er efter sigende et af de bedste og lettest tilgængelige jobs, man kan finde i Chicago.

Til Bloomington

Efter fejring af Naadam gik turen til *Indiana University Bloomington*. Jeg blev tilbudt biltransport til Bloomington af og med mine mongolske bekendte. Det blev til en 5 timers tur og tilbagelægning af ca. 400 km. Omgivelserne var ikke meget forskellige fra, hvad vi kender her i Danmark.

Indiana University Bloomington viste sig at være en universitetsby med over 40.000 studerende, der bor i omkringliggende studenterboliger i universitetsbyen. Universitetet blev etableret i 1820 og har over 110 akademiske programmer i et pulserende studiemiljø med mange videnskabelige og kulturelle aktiviteter på et højt niveau.

50 års jubilæet varede en lille uge, og programmet var udarbejdet i samarbejde med PIAC (*Permanent*

International Altaistic Conference), der har sit hovedsæde i Berlin.

Mødet startede den 10. juli med officielt åbningsmøde med deltagelse af amerikanske og mongolske officielle repræsentanter, medlemmer af *The Mongolia Society* og mongolister fra hele verden. Den mongolske delegation var ledet af ambassadøren i USA, Behbat H.

Mødet blev åbnet af selskabets præsident og mangeårige mongolforsker, dr. Alicia Campi. Derefter talte ambassadør Behbat H. til mødedeltagerne. Jeg lagde mærke til hans gode engelsk, og så viste det sig endda, at hans hovedsprog var fransk. Jeg var meget imponeret. Ambassadøren overrakte medaljer og ordner til de medlemmer af selskabet, der havde gjort sig bemærket ved deres langvarige indsats.

Endvidere blev også repræsentanten fra Dansk Mongolsk Selskab tilbudt taletid. Efter en kort introduktion om min baggrund fortalte jeg om Dansk Mongolsk Selskabs aktiviteter i Mongoliet. Talen handlede især om de udviklingsprojek-

ter, som selskabet har været og stadig er involveret i.

Efter talen overrakte jeg en gave til Alicia Campi. Gaven var bestilt hos en af vores mongolske projektgrupper, som arbejder med filt. I pausen omdelte jeg brochurer om projektet *Styrkelse af Socialt Partnerskab Netværk*. Mange henvendte sig faktisk for at høre nærmere om projektet og Dansk Mongolsk Selskab. Der faldt mange positive bemærkninger om vores selskabs aktiviteter i Mongoliet.

Om aftenen var der et par timers festmiddag i universitetets kantine efterfulgt af en koncert. Studerende og nogle lokale mongoler optrådte i koncertsalen, der var fyldt op med studerende og deltagere i jubilæet.

Jubilæumsarrangementet var organiseret som en blanding af videnskabelige diskussioner mellem internationale mongolister, Altai-forskere, forretningsfolk og andre interessenter og kulturelt og socialt samvær de efterfølgende 4 dage.

Mange kendte forskere fra hele verden var samlet der. Jeg imponeredes af den rumænske forsker Rodica Pop og den amerikanske forsker Christopher Atwoods beherskelse af det gamle mongolske skriftsprog, som jeg aldrig selv fik lært. Der var i det hele taget mange lærde folk, som man måtte beundre for deres indsats og arbejde med at beherske fremmede kulturer i de mindste detaljer. Jeg mødte burjat- og kalmyk-forskere, forskere fra Ydre og Indre Mongoliet, og jeg mødte amerikanske kalmykker, der siden deres flugt fra Stalin-regimet havde bosat sig i USA. Jeg havde glædet mig meget til at møde den amerikanske forsker John R. Krueger, der har studeret i Danmark; men han var desværre sygemeldt.

De videnskabelige og faglige møder virkede for mig meget interessante, men nogle gange for snævert faglige.

Buddhistisk kulturcenter

Vi fik en af dagene mulighed for at besøge Det tibetansk-mongolske Buddhistiske Kulturcenter og Kumbum Chamtse Ling Klostret. Centret er beliggende på et næsten ½ km² stort areal omgivet af den skønne natur i det sydøstlige Bloomington.

Centrets formål er blandt andet at fremme og bevare tibetansk og mongolsk kultur i USA, i tibetanske eksilsamfund og blandt mongoler fra Kalmykien, Burjatien, Tuva og Mongoliet. Centret tilbyder undervisning og meditation og arrangerer udstillinger og møder samt sommerlejre for børn fra tibetanske og mongolske samfund.

Centret ledes af Arjia Rinpoche, som er den eneste højtstående tibetanske lama af mongolsk afstamning. Han flygtede fra Tibet i 1998 og bor i dag i USA. I 2005 etablerede han Tibetansk Center for Medfølelse og Visdom (TCCW) i Mill

Bulgan i midten sammen med det amerikanske selskabs sekretær Susie Drost til venstre og præsident dr. Alicia Campi til højre.

Dr. Christopher P. Atwood i midten sammen med internationale forskere fra Japan, Kina og Mongoliet.

Valley, Californien. Han er udpeget af den 14. Dalai Lama til at lede begge centre.

Da vi besøgte det tibetansk-mongolske kulturcenter, var det fyldt med børn. Det var mongolske børn, der var i sommerlejr for at forbedre deres mongolske sprog og øge kendskabet til deres kulturelle arv.

Jubilæumsfestlighederne sluttede med en lokal fejring af Naadam, hvor unge amerikanere og mongoler havde arrangeret brydekampe og sangoptræden. Mongolerne i området havde tilberedt en smagfuld *huushuur* og andre lækkerier til ære for jubilæumsgæsterne.

The Mongolia Society havde virkelig haft travlt med at tilrettelægge det store arrangement, og uden det store universitet som bagland med dets fine faciliteter havde det nok været vanskeligere. Det var en stor oplevelse for mig at deltage i 50 års jubilæet for *The Mongolia Society* i Bloomington. ■

Bulgan Njama

Bulgan Njama er medlem af bestyrelsen for *Dansk Mongolsk Selskab* og leder af selskabets aktiviteter i Mongoliet. Læs mere om *The Mongolia Society* i Ger 76.

Mongolernes nationaldragt

Mongolernes nationaldragt, kaldet *dell*, har været kendt lige så længe som mongolerne selv. Som multianvendelig klædningsstykke opfylder den sit formål under alle vejrforhold, sommer og vinter. Det gælder ikke kun for landbefolkningen i dens mangfoldighed af livsbetingelser og kulturpræg, men også i alle andre sammenhænge – det være sig i dagligdagen eller i officielle, politiske, festlige og ceremonielle sammenhænge – har den til alle tider tjent befolkningen på bedste måde.

I de tidligere ger-skoler havde eleverne formentlig deres egen *dell*, der skulle udtrykke en bestemt heltefigur.

De gamle mongoler havde et læderbælte snøret omkring *dell*'en, men senere under udbredelsen af buddhismen blev bæltet af gul eller grøn silke det foretrukne.

I klosterskolerne bar lama-novicerne en gul *dell* snøret sammen med et orangefarvet silketørklæde. Ærmekanten var prydet af et dekoreret opslag. Over skuldrene lå et smalt rødt slag (*orchimdsh*). Denne klædning indførte Öndör Gegeen Zanabazar (1635-1723). Dertil hørte en gul hue kaldet *shovgor* (den spidse) og gammelmongolske støvler med opadvendt snude.

Til lamaernes udstyr hørte desuden en spiseskål af rodtræ og en bedemølle af udseende som en lille

dåse udført af træ eller messing. Dertil kom en rosenkrans, hvis perler ofte var kerner, men også kunne være ben, koraller, glas eller olivesten. Alle disse genstande blev tidligere båret i *dell*'ens mavelomme, i dag bruger man i stedet en gul stoftaske.

I 1921 blev *dell*'en bestemt til at være skoleuniform i folkeskolen. Denne forordning var gældende indtil 1963. Dengang gik drengene i en blå *dell*, mens pigerne bar en grøn. Dertil havde alle børn fra tredje klasse et trekantet rødt halstørklæde (*ulaan butsh*). Farven på bæltet var valgfri. Folkeskoleeleverne havde en skuldertaske til skolesagerne. Det var en tynd stoftaske ef-

ter europæisk forbillede. Derpå var syet en rød femtakket stjerne.

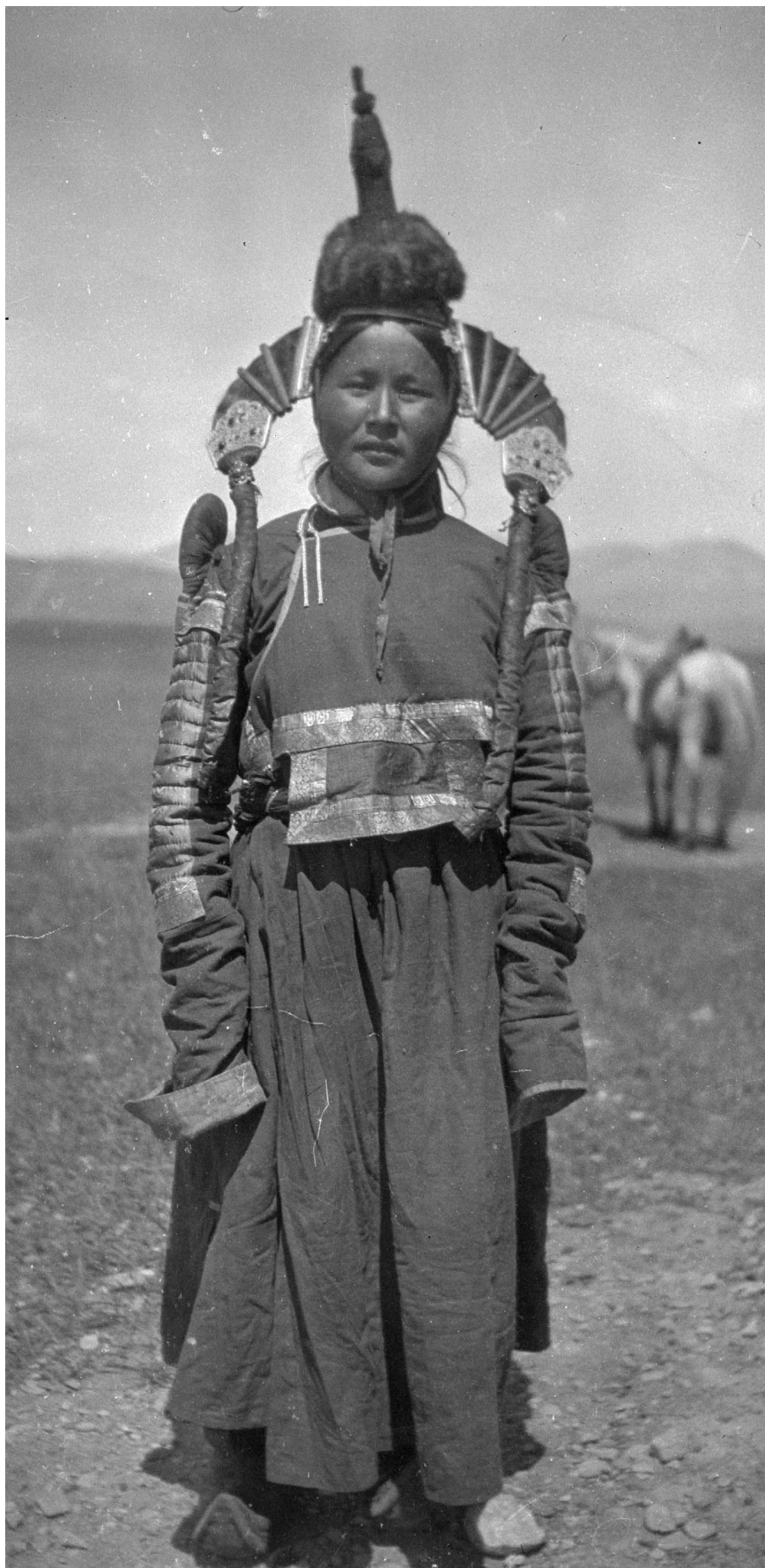
Af far fik man lidt lommepenge med på vejen, af mor lidt sukker-godt. Disse skatte gemte vi væk i mavelommen på vores dell. Sådan var det i min skoletid.

Efter min onkel Buyanchishigijn Sovds (1900-76) død arvede jeg hans dell, der var foret med fint skind af mår. Deraf syede min mor, Luvsandshumbijn Lhagvasuren (1929-99) en ny dell til mig forsynet med grønt drejlsfor og lilla kante-bånd af silke. Denne bar jeg om vinteren over min sortbrune skoleuniform. De fleste børns vinterdell er foret med skind af gedekid eller føl. Lammeskind er ikke velegnet, fordi det hele tid afsætter små hvide hår.

Vi kan slet ikke forestille os nomadelivet på landet uden en dell. Både hos mænd og kvinder, som bærer deres dell tæt på kroppen og binder bæltet stramt, bliver venstre side af dell'en slået hen over højresiden; derved dannes der i brysthøjde en lomme, som man kan nå med sin højre hånd. Den bruges som mave- eller brystpose eller som bæretaske for et barn. De overlange ærmer sørger for varme hænder.

I det hele taget er en så lang og rummelig dragt anvendelig til mange ting: den beskytter sin bærer mod kulden, mod varmen, under arbejdet – også ved skrivebordet – ja sågar under søvnen. Dell'en giver husly til den menneskelige krop på en helt særlig personlig og fortrolig måde. Ikke mindst for kvinderne yder dell'en beskyttelse mod nysgerrige blikke, når de skal forrette deres nødtørft på den kolde og åbne steppe.

Man bruger sin dell om natten som tæppe og pude. Vores fars sommerdell lugtede godt, syntes vi børn, den var vidunderligt stor og kølig. Vinterdell'en var derimod hyggelig og varm. Den beskyttede os, som var det en lang og dejlig sommerdag. I den bagerste del af

geren – den nordlige del – havde mandens sirligt sammenlagte tøj sin plads.

Når man tager en dell på, skal bæltet sidde stramt om hoften. Ved ridning medvirker bæltet til at støtte kroppen. Ved bæltet hænger mændenes kniv og tobakssæt i en håndlavet, kunstfærdig læder- eller silkepose. Den fra venstre mod højre foldede underste halvdel af dell'en benytter kvinderne gerne til indsamling af tørret gødning, som bruges til brændsel året rundt.

Dell'en fores med skind af får, bæver, los eller ræv, men også med bomuld eller silke. Afhængig af evner og udvalget af stoffer og silke kan en dell afhængig af årstiden udformes meget individuelt. Syningen er kvindernes arbejde. Farven på dell'en retter sig efter bærerens alder og køn.

I dell'ens mavelomme eller forlommen opbevarer mændene først og fremmest deres værdifulde genstande som den fornemme snustobaksdåse i en lille silketaske, kikkerten viklet ind i et tørklæde, men også deres pengepung og et lomme-

tørklæde. I fars mavelomme kunne vi som helt små børn svinge med på hesteryggen. På samme måde blev nyfødte gedekid og lam bragt med hjem fra græsgangene, når forårstormene rasede.

Det lille barns dell har to eller tre knapper, hos voksne er der ofte mere end syv. Oprindeligt er knappen en silke- eller uldknude med »abakus-mønster«. Senere under lamaismen udsmykkede man ofte messingknapperne med vædderhornsmønster og i nomadesocialismens tid med en femtakket stjerne. Også min far, Delgeriin Purevdorj (1921-87), oplevede denne knapforvandling på sin dell.

Ved alle vigtige begivenheder i dagligdagen er mongolerne leveringsdygtig med en passende velsignelse (*erööl*). Det kan være i forbindelse med modtagelse af eller afsked med gæster, ved bydning af brændevin (*shimen archi*) og kumis (*airag*), ved indledningen af hoppe-malkningen eller filtfremstillingen, ved tilbedelsen af bjerge og *ovoo*'er (varder), ved højtiderne eller navngivningen af børn, ved alle årstids-

fester, og ikke mindst når en ny ger stilles op.

Med lovprisningen (*maagtal*) udtrykker man sin anerkendelse, ære og glæde over veludført gerning.

Når moderen er færdig med at sy en ny dell, synger hun:

*På forsiden går fjellene
og de to-årige heste.
På bagsiden går fårene
og lammene.
Ting er forgængelige.
Må ejeren være evig.*

At gå med en dell, som mor har lavet, er en stor ære. Det kan man se på den måde, barnet viser den frem for naboerne. Er der ingen *ail* (nabofamilie(r)) i nærheden, går man sammen med de andre børn hen til fårefolden eller stalden. Fruen til nabo-ailen ved landsbyen giver ejeren af den nye dell en håndfuld tørret ost (*zagaan edee*) og slik.

Det er tradition at give en dell i gave til en særlig betydningsfuld gæst. Og alle mødre syer en dell til ære for deres voksne børn, når de har afsluttet værnepligten eller gennemført en uddannelse. Selv en ung, der har afsonet en fængselsdom og er kommet hjem igen, bliver modtaget af sin mor med en ny dell. Dermed viser hun, at børnene altid kan regne med deres forældre. ■

Purevdorj Gangaamaa

Forfatteren har dedikeret artiklen til sin søster Purevdorsjin Yandshin og sin veninde Annegret Fischer.

Fotografierne til artiklen er taget af den danske sygeplejerske Lena Tidemand, der besøgte »Danskergården« i Erdenbulgan i 1927-28, se Ger 64-69.

Artiklen er oversat fra tysk og trykt i *Mongolische Notizen. Mitteilungen der Deutsch-Mongolischen Gesellschaft* 19/2010/11, s. 61-64.

Telegrafingeniør Hans Christian Schiern byggede telegraflinien gennem Mongoliet - III

Mange danske telegrafingeniører har været i kinesisk tjeneste eller hos »Det Store Nordiske Telegraf-Selskab«. Her fortæller Daniel Bruun om Hans Christian Schiern (1853-1917), der anlagde telegraflinien gennem Mongoliet. Skulle der være nogen blandt Ger's læsere, som ved mere om disse danskere i kinesisk telegrajtjeneste, vil redaktionen meget gerne høre fra dem.¹⁾²⁾

Under krigen mellem Japan og Kina

Efter at Schiern i efteråret 1893 havde udarbejdet sin rapport om rekognosceringen af Gobi-ørkenen, tilbragte han vinteren i Tientsin, for en gangs skyld igen under fornøjelige forhold: »Baller, selskaber, teater-forestillinger, koncerter osv. har afløst hinanden uden ophør.«

Så i april 1894 fik han pludselig igen fart nordpå til Manchuriet for at inspicere helt op til den russiske grænse. Forholdene i Manchuriet var urolige, men Schiern skriver i et brev af 10. juli 1894:

Ro blev hurtigt skaffet til veje, efter at 1700 oprørere var nedskudte eller henrettede af soldater fra Kirin. Grunden til oprøret var opbidselse hos befolkningen over en ekstra skat, som var pålagt dem af de lokale myndigheder, og som bevirkede, at flere tusinde mand greb til våben, hvilket de måtte dyrt betale. Men en anden grund til oprør – som forresten hører til dagens orden her i Kina – er det kolossale had

hos befolkningen til mandarinerne, nærmest fremkaldt ved udpresninger fra de sidstnævnte. Et oprør i meget større omfang er udbrudt i den sydlige halvdel af Korea. Regeringstropperne har lidt gentagne nederlag, og oprørerne er nu nået frem til omegnen af hovedstaden Seoul. Kina såvel som Japan er stærkt interesserede i forholdene i Korea, og begge lande har sendt større troppemasser derover. Måske det hele vil udvikle sig til en større krig.

Som forudsagt af Schiern brød krigen mellem Japan og Kina ud og varede i 1½ år. Både til lands og til vands gik det kineserne ilde, takket være japanernes militære overlegenhed. Schiern havde hovedkvarter i Kirin og blev der under hele krigen ifølge ordre fra den kinesiske administration. Han fik nok at gøre for at forhindre, at telegraflinierne ødelagdes under de urolige forhold. Japanerne afskar dog telegraforbindelserne sydpå, og afbrydelsen varede under hele krigen.

En enkelt manchu-general tilbød vel Schiern at ville støtte ham med

sin hærafdeling, der omfattede flere tusind mand, men andre manchugeneraler ville ikke slås, og telegrafledningerne blev således ikke beskyttede.

Den 22. januar 1895 skrev Schiern i et brev fra Kirin:

Jeg er den eneste europæer, som er bosat i Manchuriet, udenfor Newchwang. Alle missionærerne uden undtagelse har forladt landet af frygt for krigen og er enten gået til Newchwang eller videre sydpå. Uagtet det, at krigen er gået Kina imod, og trods det, at menigmand herude er temmelig tilbøjelig til at skære alle udlændinge over én kam³⁾, så er dog stemningen blandt befolkningen her i Kirin meget rolig. Jeg kan således gå alene, hvorefter jeg vil i denne store by uden at blive forulempet det mindste. Ved mit lange ophold herude er jeg jo også kendt af så godt som alle – og bevidstheden om, at jeg er i regeringens tjeneste, og følgelig er at betragte som kinesisk embedsmand, indgyder alle tilstrækkelig respekt.

Dette minder mig om, at I har spurgt, om jeg under alle forhold

følte mig sikker iblandt kineserne – og særligt når jeg var i mit hjem. Ja! Jeg har ingen som helst grund til at frygte dem. Jeg har altid søgt at behandle kineserne efter fortjeneste og ikke hundset dem, som så mange europæere gør, hvilket for en stor del er grunden til europæer-hadet. Og så forresten kender de mig godt nok til at vide, at jeg ikke tåler deres fornærmelser – for kommer de mig for nær, så får de på 'snyden'. Det er ikke ofte, at jeg har mulet kineserne af, og med årene bliver det sjældnere, men når jeg har gjort det, da har det altid været gjort til gavn, og da vedkommende har været sig bevidst, at han havde fortjent det – så har dermed den potte været ude.

Tohjulet arbejdsvogn (»Arba«).

Det kan i den forbindelse anføres, at da Schiern senere engang måtte holde en kinesisk mandarin fra sig ved at slå ham med sin ridepisk, klagede denne pr. telegram til generaldirektør Sheng, som blot svarede: »Har Schiern slået dig, har du fortjent det!« Og dermed var den historie færdig.

Schierns frygtløshed imponerede hans omgivelser. En ham nærstående person fortalte Bruun herom (Bruun 1927:149):

Midt i Manchuriet lå på den tid, Schiern anlagde telegraflinier, en røverkoloni, der talte et par tusinde medlemmer, der levede efter deres egne selvskrevne love. De kinesiske myndigheder tog hårdt fat på disse røvere og straffede enhver kineser, der blev fundet i besiddelse af våben, med døden.

Schiern traf ofte, når han på sine opmålinger var ude alene, på flokke af disse røvere på seks til otte mand. Han tiltalte dem gerne, hvad de ville ham, »han havde ikke noget på sig af værdi for dem«, og de lod ham så gå uden at lægge ham hindringer i vejen, vel vidende, at Schiern skød sikkert med sin riffel og revolver, som han ikke ved nogen lejlighed

undlod at vise dem eller deres medlemmænd.

Som kuriosum kan nævnes, at da Schiern engang traf en gammel røver med bue og pil, blev de i samtalen enige om at prøve hvem af dem, der var den dygtigste bueskytte. Et hønseæg blev ophængt i passende afstand som skive. Ved det første skud skød Schiern pilen gennem ægget til kineserens store forbavselse og vel vogtende sig for at gentage forsøget.

For ikke at kollidere med røverne førte Schiern sine telegraflinier uden om det af røverne beboede område, hvilket russerne ikke kunne gøre, da de byggede jernbanen mellem Mukden og Port Arthur. Denne kom nemlig til at gå midt igennem røvernes distrikt, hvilket de optog meget unødigt, og de forsvarede deres land, så at mindst et hundrede russiske soldater blev dræbt i de fægtninger, de påførte dem.

Når Schiern byggede sine telegraflinier, havde han som regel en halv snes kinesiske ryttersoldater med sig som eskorte til at forsvare

den store karavane af telegrafmateriel, ekspeditionen medførte. I de fleste tilfælde havde Schiern, når karavanen drog frem ad landeveje, et par af soldaterne foran som spejdere.

Kom disse tilbage, når for eksempel vejen førte gennem en hulvej, og berettede, at der lå røvere gemt på hulvejens skråninger, fik soldaterne, når de hørte dette, altid travlt med at efterse deres ridetøj eller sabel. Karavanen drog så uden eskorte et stykke nærmere hulvejen til det hele gik i stå. Schiern måtte så alene ride gennem hulvejen, og først når han kunne meddele, at der ingen røvere var, kom soldaterne igen til hest, og karavanen i gang.

På en af sine mange rejser i Manchuriet kom Schiern en aften, eskorteret af tre soldater, ridende gennem en hulvej, da han foran sig på den ene skråning så et lys. Han undrede sig herover, da han ikke tidligere havde set, at der boede mennesker her. Et øjeblik efter forsvandt lyset og viste sig igen på den modsatte skråning, samtidig blev hesten urolig.

Kinesisk forspand.

Schiern var nu klar over, at det var en af de store manchuriske kongetigere han havde for sig, hvilket han meddelte til soldaterne, men ikke så snart havde han udtalt ordet »tiger«, før soldaterne galoperede forbi ham og forsvandt. Tigeren krydsede, så længe Schiern var i hulvejen, flere gange foran hesten, dog uden at angribe, og som Schiern fortalte, skulle den, dersom den havde angrebet, have fået en varm modtagelse. Da Schiern senere på aftenen kom til den kro, hvor han ville overnatte, så han de tre soldater sidde og krybe sammen i kakkelovnskrogen. Ved at spørge værten, hvad der var i vejen med dem, blev det forklaret, at da Schiern havde udtalt ordet »tiger«, var det overtro, at denne i løbet af natten ville komme og æde dem.

Kolera og anden sygdom hærgede befolkningen på Kirin-egnen, men Schiern selv gik fri. Dog led han i en periode af alvorlige nyre- eller leversygdomme, hvilke siden – efter hjemkomsten til Danmark – til sidst slog ham ned.

Telegraflinien gennem Mongoliet bygges

Endelig var forholdene inden for »Det himmelske Rige« blevet så fredelige, at man kunne tænke på bygning af telegraflinien gennem Mongoliet, og i årene 1897 til 1899 fuldførte Schiern dette arbejde.

I 1897 byggedes således det sydligste afsnit fra Peking mod nord til Kalgan på den mongolske grænse. Kun i Nankow-passet, som den kinesiske mur går tværs over, var der store vanskeligheder at overvinde i de vilde bjergegne. Året efter skulle den nordligste del af linien fra den russisk-sibiriske grænse og sydpå til Urga bygges.

Efter i Manchuriet at have ordnet nogle forhold for russerne, som nu var herrer her, og efter en udflugt i tjenesteanliggender til Vladivostok gik Schiern ad flodvejen og over land til Urga, hvor der straks viste sig så alvorlige vanskeligheder, at arbejdet til at begynde med syntes at måtte standse. Sagen var, som det senere viste sig, at der bestod et

komplot mellem den kinesiske og den mongolske guvernør, Schierns arbejdsformand (en mandarin) samt befolkningen til opskrining af priserne for fremskaffelsen af telegrafpæle og disses transport.

En tid kunne Schiern ikke bevise noget og stod magtesløs. Så en dag, han var på ridetur, mødte han en russisk skovarbejder, som han gav sig i samtale med, således som han plejede at gøre med den slags mennesker, han traf. Da Schiern havde budt ham en cigar, red manden hen på siden af ingeniøren, som åbenbart ikke havde set meget fornøjet ud og udbrød: »Jeg ved, hvad der trykker Dem, og jeg ved også meget nøje, hvorledes den hele sag forholder sig.« Og så fortalte han sammenhængen, som han var blevet indviet i.

Schiern sendte nu over Kiakta et telegram til sin foresatte, generaldirektør Sheng-Tayen. Nogle dage efter kom der telegrafisk ordre til, at mandarininformanden var afskediget og guvernøren forsat. Der blev stor opstandelse. Forholdene bedredes så vidt, at arbejdet kunne begynde under nogenlunde rimelige vilkår, men hvor de kunne, chikanerede myndighederne og lamaerne Schiern. Hans tolk havde man kastet i fængsel, men ved frygtløs og bestemt optræden frelst Schiern ham fra undergang og vågede siden nøje over ham. Mongolerne og lamaerpræsterne var vrangvillige og holdt på, at telegraflinien ikke måtte passere det område, som Bugda kunne komme til at bevæge sig i, når han færdedes til den hellige lund. Schiern skrev:

Derved at Sheng-Tayen var i stand til at sønderbryde hele komplottet i Urga, for hvilket jeg tillægger mig æren, da ingen kineser vovede at meddele ham noget derom, fordi der var for store og mægtige mænd implicerede deri, var det således et meget stort beløb, som ad-

ministrationen sparede på pæle og transporter.

Dette var i sig selv et betydeligt resultat. Schiern besluttede i øvrigt at lempe sig efter forholdene for ikke at give modstanderne i yamen kort på hånden imod sig og for ikke at fremkalde ophidselse blandt mongolerne. Han byggede nu linien i en bue uden om Urga gennem et vildt bjergterræn, hvor ingen af lamaerne havde tænkt sig det muligt. Daglig mødte en snes mongolske officerer for at kontrollere, at linien blev bygget som forlangt, men da de ikke var vant til at færdes til fods i bjergene, gik Schiern dem så trætte, at de blev nede i dalene, for til sidst helt at forsvinde.

Midt i november var linien bygget, og Kiakta-stationen kunne åbnes, men da frøs det allerede 20° [-25° C]. Efter tilendebragt arbejde rejste Schiern nu, midt om vinteren, over Gobi-ørkenen hjem til Kina. Han tilbragte juleaften midt på stepperne i 30° [-38° C] kulde. Om nætterne sov han i sin vogn i skind og filt. Den blev trukket af kameler. Strabadserne på den rejse var ikke ringe for dyr og mennesker, men de blev til sidst overvundet.

Linien over Gobi-ørkenen blev nu færdigbygget af Schiern i 1899. Arbejdets udførelse var åbenbart fortræffeligt organiseret, så at det til trods for mange vanskeligheder ved leverancerne af pæle og på grund af tørketid, som gik ud over transportdyrene, dog blev gennemført fuldt ud efter planen og tilmed i forbavsende kort tid. Arbejdet skulle fremmes på én gang fra nord og syd.

Schiern gennemrejste nu fra syd hele ørkenen og vendte derpå tilbage til Urga med den nordlige kolonne.

Ikke mindre end 30.000 telegrafpæle skulle anvendes på strækningen mellem Kalgan i syd og Urga i nord, og flere hundrede heste og ca. 4000 okser, spændt for tohjulede

Manchurisk byport.

kærrer, slæbte telegrafpælene på plads; men ørkenen var dette år afsvedet af tørke, så at ca. 300 heste og ca. 1500 okser døde som følge af foder- og vandmangel, men desuagtet blev liniebygningen fuldført.

I slutningen af oktober nåede nordkolonnen Udde, midt i ørkenen, efter i kun 5 uger at have bygget 80 danske mil [600 km] telegraflinie. Sydkolonnen var da allerede ankommet, og det var for Schiern et stolt øjeblik, da han kunne afsende meddelelse herom pr. telegraf til autoriteterne i Peking, den russiske gesandt sammesteds samt til direktøren for Store Nordiske Telegraf-Selskab i København.

Efter Schierns forslag arrangerede sidstnævnte selskab sig nu med Kina, således at det fik en særlig tråd med egen betjening gennem Mongoliet, hvorved det opnåede direkte forbindelse fra Kina.

De sidste år i kinesisk tjeneste

Medens Schiern med orlov opholdt sig i Danmark i året 1900 foregik der store begivenheder i Kina. Bokseropstanden truede med at omvælte det bestående forhold mellem Kina og de udenrigske magter.

Schiern var imidlertid blevet hjemkaldt til Kina, og der var jo nok at tage vare på netop nu, da så meget var blevet ødelagt under oprøret. Dette gjaldt i høj grad også telegraflinierne.

Efterhånden lykkedes det ham at retablere disse, ligesom han på den kinesiske regerings vegne forhandlede med de fremmede legationer og chefer for disses hærafdelinger om tilbagelevering af telegrafstationer og telegraflinier, som midlertidig havde været benyttet af disse. Det endte med, at den danske ingeniør modtog tilbud om at overtage stillingen som »over-telegrafinge-

Kinesisk gadebillede.

niør» for hele Kina. Han var dog ikke tilbøjelig til at modtage det smigrende tilbud; han følte sig træt efter 18 års arbejde i en alder af knap 50 år og svarede:

Min bedste kraft har jeg tilsat ved bygning af telegraflinierne i Korea, Manchuriet og Mongoliet og de dermed forbundne uhyre store strabadser – og hvad mere er; entusiasmen, som man da havde for sit arbejde, og fremgangen af vor tjeneste, og som gjorde sit til at holde én oppe under vanskelige forhold, den, ja den er desværre for en stor del gået tabt.

Desuden frygtede han, at klimaet i Sydkina ville slå ham ned og svække ham yderligere. Schiern lod sig dog overtale til at bringe det offer endnu i nogen tid at virke i stillingen som kinesisk over-telegrafingeniør.

I årene fra 1902 til 1904 færdedes han nu fra Tientsin vidt og bredt

på tjenestens vegne, levende påskønnet af den kinesiske regering, som efterhånden havde dekoreret ham med høje ordener og givet ham rang som mandarin.

Da krigen mellem Rusland og Japan udbrød i 1904, gjorde han sit yderste for at opretholde telegraflinierne i de udsatte landsdele, og da søkablet til Vladivostok blev afbrudt, kastedes hele telegraftrafikken fra og til Østen over på linien Kalgan-Kiakta osv., på den tråd som Store Nordiske havde sikret sig. Schierns arbejde, anlæggelsen af telegraflinien gennem Gobiørkenen, kom således til at spille en enestående betydningsfuld rolle under krigen.

Da denne var forbi, kunne han 52 år gammel i 1905 efter ca. 20 år i kinesisk tjeneste, tage sin afsked og med ære modtage den pension, der gaves ham og drage hjem til Danmark.

Han vandt sig i Kina respekt og hengivenhed såvel hos højtstående

N. P. Petersen

Inden for det kinesiske postvæsen var N. P. Petersen den første dansker, som fik den høje og ansvarsfulde stilling som *Commissioner of Posts* (Postdirektør). Petersen organiserede postvæsenet i Mongoliet og det fjerneste Vestkina. Da han døde, udsendte det kinesiske postvæsen et mindeskrift om ham. Petersen døde i 1925 som postdirektør i provinsen Ankwei.

Hans Johansen

I tiden efter den russiske revolution udførte en dansk videnskabsmand, zoologen, professor Hans Johansen, et stort videnskabeligt arbejde i Sibirien. I årene 1918-21 foretog han en ekspedition til Altaibjergene og Mongoliet, senere til Syd-Ussurien og mange andre sibiriske egne. I 1928-31 arbejdede han i Kamchatka og på Kommandør-øerne.

I 1931-37 var han professor i zoologi og direktør for Zoologisk Museum ved universitetet i Tomsk. Hans speciale var studiet af Sibliens fugle og den nordasiatiske faunas historie. Han indsamlede på sine rejser et stort materiale desangående. Da han ikke ville opgive sit danske statsborgerskab, måtte han forlade Rusland og efterlade alle sine samlinger, som i 1948 blev sendt til København, hvor Johansen blev knyttet til Zoologisk Museum.

Kamp, A., Gunnar Hansen og Aage Heinberg (red.) [1940+]: *De Danskes Vej. Danske Pionerer og dansk Virke under Alle Himmelsstrøg*. Bind 2:291-292 (København: Skandinavisk Bogforlag).

kinesere som hos europæere, både på grund af sin dygtighed og sin trofasthed, finfølelse og aldrig svigten loyalitet. Under sit mangeårige ophold i Kina og sine vidtstrakte rejser, ofte gennem egne der ikke tidligere havde været besøgt af europæere, erhvervede han sig et meget indgående kendskab til de nordkinesiske egne og befolkninger.

Da Schiern kom til Danmark, mødte vi ham atter, og i 12 år kunne vi, hans venner her, glæde os over at have Schiern blandt os. Hans tanker gik ofte til Østen, hvor han havde udrettet et så stort arbejde, og han ønskede også at gense de egne, hvor hans manddomsfærd var tilendebragt, men første verdenskrig forhindrede ham deri.

Til sidst slog en sygdom, han havde fået spiren til i Østen, den ellers så stærke mand ned. Han døde den 4. september 1917 i en alder af 64 år på Frederiksberg, ugift, som han stedse havde levet. Han ligger begravet på Vestre Kirtegård i København. ■

Daniel Bruun

Noter

1) Redigering, kommentarer i [parentes] og fodnoter ved Rolf Gilberg. Teksten er omskrevet til nudansk skrivemåde. Citaterne fra Schierns breve er Daniel Bruuns valg.

2) Kilde: Denne artikel er sammenskrevet fra to lidt forskellige tekster, Daniel Bruun har skrevet om emnet. (1): Daniel Bruun (1925): *En Dansk Foregangsmand i Østen*. Gads Danske Magasin, Dansk Tidsskrift, Ny Række, 19:579-592 og 635-648 (København: G. E. C. Gads Forlag). (2): Daniel Bruun (1927): *Fra de sidste Tredive Aar. Verdensudstilling i Paris. Krigskorrespondent i Østen. Under Sikringsstyrken. Afstemningen i Slesvig. Erindringer med Dagbogsskitser og Fotografier*. 227 sider (København: Gyldendalske Boghandel). Om Schiern side 137-153. Tekst i kursiv er de citater fra Schierns breve, Bruun valgte at gengive.

3) Sådan er det stadig.

Kristen Peter Albertsen (1894-1977)

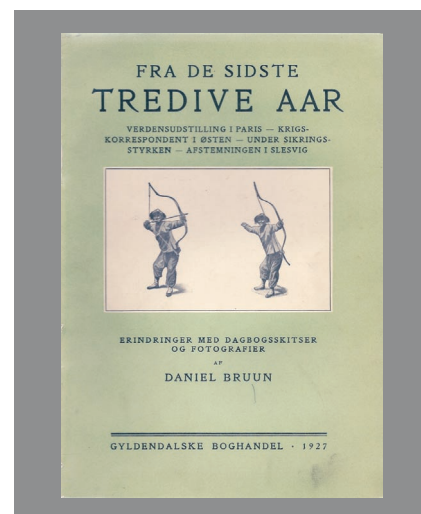
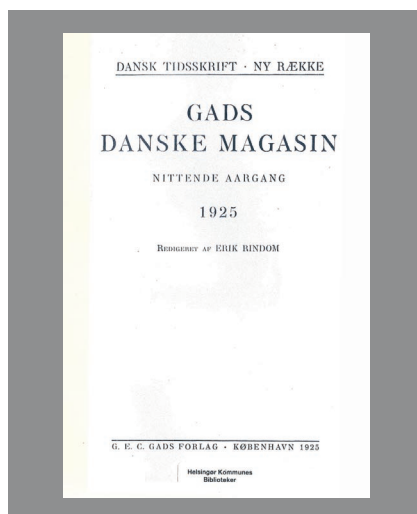
Albertsen blev født den 11. maj 1894 i Marstal og var dansk telegrafingeniør, først ansat ved Store Nordiske Telegraf-Selskab (England, Rusland og Kina), senere ansat ved det kinesiske telegrafvæsen.

I 1917 kom han til Kina, hvor han blandt andet skulle genopbygge den nedbrudte telegraflinie mellem Kalgan og Kiachta igennem Mongoliet. Han opholdt sig i Urga (Ulaanbaatar), netop som kampene om mongolernes

frigørelse var i fuld gang. Albertsen blev øjensvidne til den historiske begivenhed. Han vendte tilbage til Danmark i 1933, hvor han døde i en alder af 83.

Albertsen skrev om sit ophold i Mongoliet, og hans beretning fra 1920-21 er bragt i Ger, *På eventyr i Mongoliet*:

del 1, Ger(31):21-24 (nov. 1999)
del 2, Ger(32):11-14 (feb. 2000)
del 3, Ger(33):11-16 (maj 2000)
del 4, Ger(34):15-21 (aug. 2000)
del 5, Ger(35):14-22 (nov. 2000)
del 6, Ger(36):11-14 (feb. 2001)

1144/1021: Carl Krebs:
Parti fra Mongoliet med
personer ved et telt. Sign.
monogram Studie Mongo-
liet Juni. Olie på lærred
monteret på malepap.
30 x 40.

Solgt:
2. nov. 2011 kl. 20:07
Hammerslag:
kr 1.050
Vurdering:
kr 2.000-3.000

Info: Bruun Rasmussen

Mysteriet om det mongolske maleri

I begyndelsen af november fik redaktionen et tip fra et medlem om, at der var blevet solgt et maleri med mongolsk motiv på en af Bruun Rasmussens netauktioner. Billedet skulle angiveligt være malet af lægen Carl Krebs, som jo var lederen af den forsøgsgård, nogle unge danske mænd grundlagde i det nordvestlige Mongoliet i 1920'erne.

Vi tog straks kontakt til Bruun Rasmussen for at bede om et foto af maleriet og måske få en nærmere forklaring. Pressekoordinator Eva Helsted svarede hurtigt tilbage med et billede og nogle supplerende oplysninger, som er gengivet ovenfor. Til disse data kan føjes, at der med blyant er skrevet følgende på bagsiden af maleriet: »Malet af læge Carl Krebs under hans store ekspedition til Mongoliet efter den russiske revolution.« Eva Helsted ville desuden gøre et forsøg på at sætte os i forbindelse med sælger.

I mellemtiden tog vi kontakt til den ene af Carl Krebs' to sønner, Axel Krebs, i håb om, at han eventuelt ville kunne kaste mere lys over sagen. Vi havde nemlig aldrig hørt om, at Carl Krebs ved siden af sine mange talenter i øvrigt, også skulle have været en habil kunstmaler.

Svaret fra Axel Krebs lød: »Jeg er meget skeptisk overfor, om dette billede virkelig skulle være malet af Carl Immanuel Krebs. Min personlige vurdering er, at det ikke er min far, der har malet det. Han var en dygtig tegner, intarsia træskærer og efter troværdige udsagn en meget dygtig kirurg med kniv, saks, nål og tråd, men jeg har aldrig set malerier, akvareller eller lignende fra hans hånd. Signaturen på billedet er ikke hans og skriften nedenunder ligner heller ikke hans på nogen måde. Det er et glimrende billede og havde jeg vidst om det, ville jeg da have været fristet til at byde på det!«

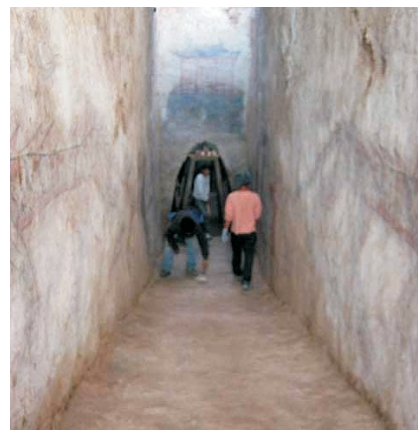
Fredag den 25. november fik vi så følgende svar fra sælger af maleriet Grethe Klitgaard: »Angående Deres henvendelse om oplysninger om det lille maleri af Carl Krebs. Jeg var sælgeren og havde arvet det efter min farbror Harald v. d. Recke. Han deltog som ganske ung mand i læge Carl Krebs ekspeditioner for Det russiske Røde Kors til krigsfangelejre i Rusland og Mongoliet. Min farbror fik senere maleriet foræret af Carl Krebs. Desværre har jeg ikke flere oplysninger.«

På baggrund af ovenstående kan vi vel slå fast, at billedet har været i Carl Krebs' besiddelse, men er ikke malet af ham selv. Hvem har så malet det? Er der nogle af vores læsere, der har et bud? ■

Redaktionen

Arkæologer finder uberørt tyrkisk oldtidsgrav

Kasakhiske og mongolske videnskabsfolk finder en velbevaret mumie, 270 genstande og billeder, der har ligget uberørt på den mongolske steppe i 1500 år.

En ekspedition bestående af en gruppe mongolske og kasakhiske arkæologer har fundet en begravelsesplads fra den tyrkiske periode, 6.-7. århundrede efter vor tidsregning. Gravpladsen ligger i det storslåede steppelandskab 10 km fra Bayannuur Sum i Bulgan Aimag.

Efter flere dages gravearbejde nåede de to landes arkæologer frem til en passage, der førte hen til porten ind til gravpladsen. Passagen, der var begravet under 7 meter jord, var 2 meter bred og havde en anselig længde på mere end 40 meter. På begge sider af passagen fandt man

afbildninger af en drage, en mand med sin hest, et tempel, mange bannere og hovedet af en ko malet i særdeles velbevarede røde og sorte farver.

Da arkæologerne nåede frem til porten og flyttede stenen væk, der havde spærret indgangen til gravpladsen, fandt de endnu en 2 meter lang gang. På begge sider af denne gang lå der bedetempler. Adgangsdøren til et gravkammer placeret midt mellem de to bedetempler blev åbnet efter grundige forberedelser og med stor forsigtighed.

Det kunne være farligt at åbne døren hurtigt, fordi luften inde i

gravkammeret kunne have akkumuleret farlige gasarter, der først skulle slippes ud og erstattes af frisk luft. Det var også nødvendigt at foretage forstærkninger inden åbningen for at forhindre jorden i at synke sammen. Dette arbejde blev udført af et professionelt redningshold fra Nalaikh-minen.

Derefter kunne forskerholdet begynde arbejdet i gravkammeret, hvor de fandt det mumificerede legeme af en aristokrat. De fandt også mere end 270 genstande. Ifølge forskerne kan der være tale om en gravplads efter en berømt Uighur-aristokrat, som levede for 1500 år siden.

Selv om der er gået 1500 år, var den guldudsmykkede trædør ind til bedetemplet hverken nedbrudt eller i forfald. Arkæologerne var meget opmærksomme på at beskytte og sikre gravpladsens vægudsmykninger, der er enestående i sin art i Centralasien. I første omgang skal gravpladsen beskyttes mod ødelæggelse og sammenstyrtning. Dernæst skal billederne straks konserveres, hvis man skal undgå at de forsvinder på grund af luftfugtigheden. Ifølge forskerne er de allerede ved at blegne. Dertil kommer, at der ikke findes egnede konserveringsmidler i Mongoliet, så det er nødvendigt hurtigt at importere dem fra Rusland. Et eksperthold med specialviden i at restaurere arkæologiske fund ventes

at ankomme fra Kasakhstan medbringende konserveringsmidler.

Den 4. september blev fundene fra gravpladsen bragt til *Khar-khorin Museum* i Övörkhangai Aimag, hvor man skal opbevare og sikre de 270 genstande: 48 guldmonter, jernfigurer, en 80 cm høj figur af en rytter til hest, mønter med latinske bogstaver og mange andre genstande.

Selve gravpladsen blev taget under politibeskyttelse. Den mongolske undervisnings- og kulturminister, Yo. Otgonbayar, sendte et brev til generaldirektøren for UNESCO, Ms. Bokova, med henblik på at få fundene optaget på listen over verdens kulturarv og dermed opnå den beskyttelse, som en sådan registrering indebærer. ■

B. Ooluun

The Mongol Messenger
38(1055):11 – 23.09.11

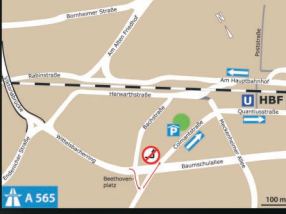

STEPPENKRIEGER
Reiternomaden des 7. – 14. Jahrhunderts aus der Mongolei
26.01. bis 29.04.2012

Eine Ausstellung unter der Schirmherrschaft von Prof. Dr. Annette Schavan, Bundesministerin für Bildung und Forschung, im LVR-LandesMuseum Bonn

Über Jahrtausende stießen Reiternomaden aus den fernen Steppen Asiens bis nach Europa vor. Attilas Hunnen und die Mongolen Dschingis Khans haben sich tief in das europäische Bewusstsein eingeprägt. Die schier unendliche Weite, aus der die Reitervölker stammen, fasziniert heute mehr denn je, dies gilt insbesondere für die Mongolei. Aus der Lebenswelt der Reiternomaden des 7. bis 14. Jahrhunderts standen bisher nur wenige archäologische Zeugnisse zur Verfügung. Dies hat sich durch die Bergung von sensationell gut erhaltenen Artefakten aus Felshöhlräumen drastisch geändert.

● LVR-Landesmuseum Bonn

Ausstellungsdauer: 26.01.2012 bis 29.04.2012

Öffnungszeiten:
Di-So 10-18 Uhr, Mi 10-21 Uhr, Mo geschlossen
Karfreitag, Ostersonntag, -montag und Pfingstmontag geöffnet

Eintrittspreise:
Erwachsene/ermäßigte/Familien 8/6/10 €
Kinder und Jugendliche bis 18 Jahre haben freien Eintritt

Führungen 45,- € / Schülerführungen 26,- € / Audioguide 1,- €
Anmeldung: info@kulturinfo-rheinland.de, Tel. 02234 9921-555
Newsletter: veranstaltungen-museumsverbund@lvr.de

In Zusammenarbeit mit der Vor- und Frühgeschichtlichen Archäologie der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn und dem Archäologischen Institut der Mongolischen Akademie der Wissenschaften.

Besuchen Sie uns bei Facebook!

Abbildungen: J. Bemmann, D. Pozdnyakov, M. Thuns, J. Vogel

Unter der Schirmherrschaft von Prof. Dr. Annette Schavan
Bundesministerin für Bildung und Forschung
GERDA HENKEL STIFTUNG universität bonn

LVR-LandesMuseum Bonn
Rheinisches Landesmuseum für Archäologie, Kunst- und Kulturgeschichte
Colmantstr. 14-16, 53115 Bonn
Tel. 0228 2070-351
www.landesmuseum-bonn.lvr.de

STEPPEN-KRIEGER
Reiternomaden des 7. – 14. Jahrhunderts aus der Mongolei
26.01. – 29.04.2012

© D. Pozdnyakov

LVR
Qualität für Menschen

Chinggis Khans vilde ridt mod civilisationen

Det 13. århundrede, hvor Chinggis Khan indtog Centralasiens stepper, er kendt som et af de blodigste i historien. Men kun lidt er kendt om den mongolske feltherres gode sider, fx indførelsen af diplomatiske regler, der bruges den dag i dag.

En blodrød sol løfter sig over Mongoliets stepper. Med sig op over horisonten bringer den røde skyer, som langsomt spreder sig ud over det enorme landskab. Under dem ligger græsstepper og bjerge, som i årtusinder har huset nomader og klaner.

På grund af nomadernes krigerskhed begyndte kineserne allerede før vores tidsregning at bygge en stor mur for at holde dem ude. Dog hjalp den ingenting mod den leder og hans horder, der 1400 år senere fór ud over stepperne og Gobiørkenen på hesteryg og mod nord, syd og vest erobrede verden stykke for stykke. Den røde sol fortæller om, hvor blodige hans erobringer var dengang, men ikke om, hvor stor en indflydelse han ville få på verden sidenhen.

Mongoliets stepper synes endeløse. Kilometer efter kilometer fylder de landskabet, og kun bakker og bjerge bryder ensformigheden op. Det var her, at klaner og familier i flere hundrede år før Chinggis Khan havde kæmpet om magt, adgang til naturens sparsomme ressourcer og handelsruterne. Silkevejen var allerede befærdet, men Mongoliet og ikke mindst Gobiørkenen var berygget og frygtet på grund af mongolernes brutalitet og kampvilje. Dog kæmpede de mest internt. Ta-

tarerne i øst mod naimanerne fra vest og keraiterne fra syd mod merkiterne i nord. Det var under disse endeløse klankampe, at Temudjin, senere kendt som Chinggis Khan, blev født i 1162.

Som barn af en mægtig mand blev han som 9-årig sendt ud for at finde en brud. Han valgte Byrte, datter af en af faderens venner, men da hun blev bortført nogle år senere, begyndte Temudjin at røre på sig. Faderen var i mellemtiden blevet forgiftet af tatarerne, og der var derfor nok vrede i den unge mand til først at kæmpe om og vinde Byrte tilbage og senere gengælde faderens død.

I 1206 havde Temudjin underlagt sig alle Mongoliets klaner og blev samme år udråbt til storkhan. Han tog navnet Chinggis Khan, og eftersom hans hjemland nu for første gang var samlet, begyndte han at vende blikket mod landene på den anden side af stepperne.

Lige siden Chinggis Khans utrolige ridt fra Mongoliet til Europa har myter verseret om manden og hans grusomhed, men knap så meget om hans fremsynethed. For Chinggis Khan var mere end blot en kriger og erobrer. Han synes at have været en kompleks person, for selv om han hverken kunne læse eller skrive, gav han skattelettelse til

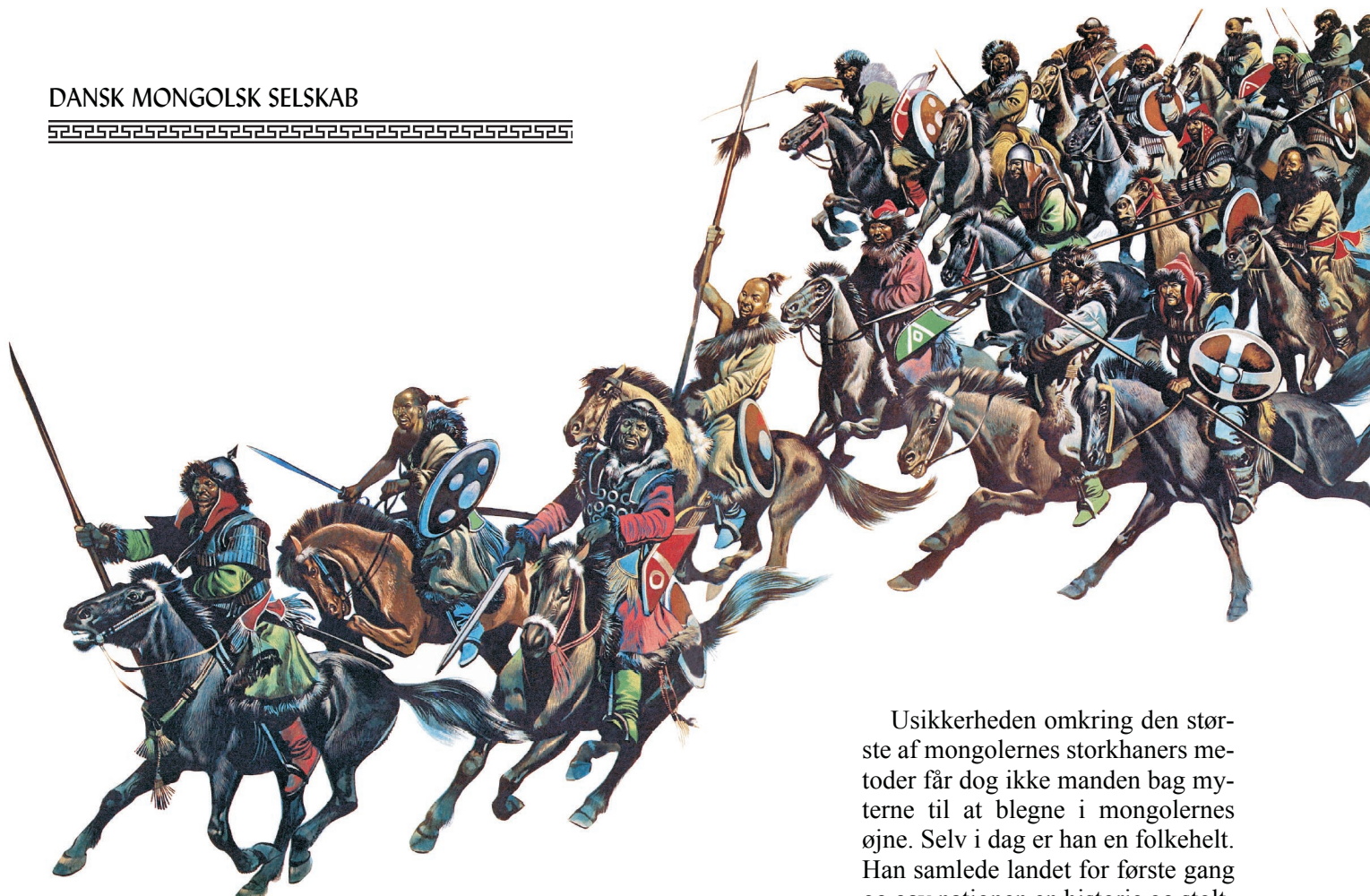
blandt andet lærere og læger, indførte det første moderne postvæsen og samlede mongolerne, selvom der ingen forhistorie var for, at de skulle være ét folk. Han formåede også, på trods af sin egen nomadiske barndom, at fastsætte regler i en civiliseret verden, der stadig den dag i dag er kendte.

Ikke mindst er hans indførelse af datidens immunitet for diplomater og ambassadører iøjnefaldende. På slagmarken var det nemlig nærmest almindeligt at kidnappe eller myrde fjenden og hans udsendinge, men Chinggis Khan mente ikke, at det var disse eller borgerne i de erobrede områder, der skulle lide. I stedet var det de ansvarlige for krigsførelsen eller dem, der ikke ville overgive sig – nemlig konger og aristokratiet.

Det er måske hans hårdhændede omgang med denne samfundsgruppe, der stadig – selv efter 800 år – giver ham et dårligt ry. Eller henrettelser af hele byer som straf for at nægte at overgive sig, der har fået nogle historikere til at udnævne det 13. århundrede som et af de blodigste i verdenshistorien. Men andre er uenige. For selvom Chinggis Khan var barsk og grusom, tyder noget på, at han ikke var så slem som først antaget, mener Jack Weatherford, der er forfatter til bogen *Genghis Khan and the Making of the Modern World*.

– Mongolerne kunne ikke selv skrive historien. Det gjorde de besejrede. Hans brutalitet er derfor overdrevet, og hans brud med den gamle verden måske ikke beskrevet, som man ellers kunne ønske.

At Chinggis Khans strategi bar frugt, vidner ikke blot størrelsen af de erobrede arealer om. På blot 50 år underlagde han sig ifølge Jack Weatherford mere end dobbelt så store landområder som noget andet menneske i verden før eller efter

ham, og det med blot 100.000 ryttere.

Dog skal hans virkelige eftermæle ikke findes på slagmarkerne, men i den omvæltning, han selv og hans mænd påførte verden. For i kølvandet på krigene bragte Chinggis Khan også religionsfrihed til de erobrede folkeslag, åbnede for frihandel og gav immunitet til diplomater, forklarer Jack Weatherford.

– Lige meget hvordan man ser det, så er det, Chinggis Khan opnåede, af næsten ufattelige dimensioner. Han omdannede Silkevejen til, hvad der kan kaldes verdens største og første frihandelszone, og indførte et lovsæt, der også gjaldt ham selv. For datiden var det fremsynet.

Heller ikke Rolf Gilberg, formand for Dansk Mongolsk Selskab og tidligere museumsinspektør ved Nationalmuseet, er i tvivl om Chinggis Khans betydning for eftertiden. Og ikke mindst for mongolernes selvforståelse, for under storkhanen

blev nomaderne endelig til ét folk, siger han. Også han mener, at Chinggis Khans ry for at være grusom er stærkt overdrevet, for han handlede ikke af lyst til grusomhed, men for at holde sammen på riget, og han kunne endda tilgive sine fjender.

Og dog var det frasagnene om hans brug af folkemord og tortur mod fjender uden for Mongoliets grænser, der gjorde Chinggis Khan og hans efterkommere berømte, ikke bare for eftertiden, men også i samtiden. I 1241 besejrede de mongolske ryttere europæiske styrker ved Legnica i Polen, og et angreb på Europas hjerte syntes uundgåeligt. Rygterne begyndte straks at svirre om de grusomheder, der nu ville overgå kontinentet, men bedst som mongolerne gjorde klar til angreb, vendte rytterne om. På grund af storkhanens søn Ugedeis død var de pludselig blevet kaldt tilbage til Mongoliet for at vælge en ny storkhan, forklarer Rolf Gilberg, og det reddede Europa.

Usikkerheden omkring den største af mongolernes storkhaners metoder får dog ikke manden bag myterne til at blegne i mongolernes øjne. Selv i dag er han en folkehelt. Han samlede landet for første gang og gav nationen en historie og stolthed, som ingen før eller siden har kunnet gøre ham efter. Alligevel er der forbløffende få monumenter til hans ære i Mongoliet i dag. Hans grav ligger et ukendt sted i landets nordøstlige hjørne, for det var ikke ham, man skulle huske, mente han selv, men hans gerninger.

I hovedstaden, Ulan Bator, ses hans navn ofte, fordi øl, vodka, chokoladebarer, restauranter og andet er opkaldt efter ham, men på pladsen, hvor parlamentet ligger i dag, har han kun én statue. Og selv om den er stor, er den gemt væk bag en anden mere iøjnefaldende af Damdin Sükhbaatar, der betragtes som det moderne Mongoliets landsfader. ■

Anna Klitgaard

Anna Klitgaard er freelance journalist www.cosmo-journalism.com. Artiklen blev bragt i *Kristeligt Dagblad*, 11.07.11.

Buddhismens overhoved i Mongoliet indsat

Den 2. november 2011 blev 9. Bogd Javzandamba Khutugt (billedet til højre) indsat som den åndelige leder af buddhismen i Mongoliet i Gandantegchinlin-klostret, der er hovedsædet for de mongolske buddhister. Ledere fra Gandantegchinlin og andre mongolske klostre og templer markerede i fællesskab denne åndelige og historiske begivenhed. Mange af dem var kommet tilrejsende fra provinsen for at være til stede ved begivenheden.

Fra 1600-tallet og indtil 1924 var rækken af Bogd Javzandamba Khutugt åndelige ledere af den tibetanske buddhismes Gelug-orden i Mongoliet og den højst rangerende lama i Mongoliet. Efter 8. Bogds død i 1924 blev det forbudt at lede efter og indsætte hans reinkarnation, fordi Mongoliet i mellemtiden var blevet en kommunistisk stat i 1921, og styret således modarbejdede religionsdyrkelse og spiritualitet blandt befolkningen.

Ikke desto mindre genkendte Reting Rinpoche, der var blevet le-

der af Tibet efter afdøde 13. Dalai Lama, i 1936 den 4-årige Jampal Namdol Choiji Jantsan som reinkarnationen af 8. Javzandamba Khutugt. Drengen var født i 1932 i en tibetansk familie nær Lhasa. Grundet den udviklede politiske situation blev hans eksistens holdt hemmelig. Da 14. Dalai Lama flygtede fra Tibet i 1959, gjorde Jampal Namdol det samme.

I en erklæring i 1990 afslørede Dalai Lama 9. Bogds identitet. Året efter udførte Dalai Lama en indsættelsesceremoni, og i 1992 afholdtes en kroningsceremoni i Indien for 9. Javzandamba Khutugt.

9. Bogd aflagde sit første besøg i Mongoliet i 1999, men fortsatte med at bo i sit eksil i Indien. I 2010 rejste han til Mongoliet på invitation af Gandantegchinlin-klostret og modtog sit mongolske statsborgerskab.

Overhovedet, Khamba Lama, for Gandantegchinlin, D. Choijamts, erklærede ved indsættelsen: »Lige siden genåbningen af Gandantegchinlin Kloster i 1944 har vi undladt

at gøre brug af titlen 'Leder af Mongoliets Buddhisme'. Det viser, at mongolerne har haft stor respekt for at bevare titlen. Mongolerne vil før, nu og i fremtiden have en Bogd Geegen. Hvem der end har været genkendt som Bogd – det være sig mongol eller af anden herkomst – har han viet sit liv til Mongoliet og det mongolske folk. Det viser historien. Det er Mongoliets vidunderlige skæbne, at 9. Bogd Geegen vender tilbage til Mongoliet. At hans hjerte banker for Mongoliet og mongolerne var tydeligt lige fra den første dag, han ankom til Mongoliet. Jeg er gammel nu og har ikke lykkedes med at gøre så meget godt for Mongoliet og buddhismen i Mongoliet. 10. Bogd vil blive genfødt i Mongoliet og opfylde sine religiøse pligter til fulde.«

I sin korte tale fremhævede 9. Bogd, at den officielle indsættelse af ham som åndelig leder af den mongolske buddhisme understregede genopvækkelsen af de mongolske skikke og traditioner. »Jeg vil bede for fred blandt mongoler. Jeg ønsker alle mongoler harmoni og fred.« Under ceremonien fik 9. Bogd overrakt religionens gyldne segl og det officielle indsættelsesdokument, mens lamaer og troende fremsagde bønner for 9. Bogd. ■

B. Ooluun

The Mongol Messenger

44(1061):8 – 04.11.11

Den første Bogd, Öndör Geegen Zanabazar (1635-1723), blev udpeget af Panchen Lama og Dalai Lama som værende Javzandamba Khutugt i 1640. 8. Bogd var ikke kun overhoved for buddhismen, men også Mongoliets sidste konge. Bogd Khan (1869-1924) blev kronet til Khan af Mongoliet den 29. december 1911, da Mongoliet erklærede sin uafhængighed af Qing-dynastiet efter Xinhai-revolutionen.

Dalai Lamas 8. besøg i Mongoliet

Den 7. november ankom Hans Hellighed 14. Dalai Lama til Mongoliet på invitation fra Gandantegchinlin Kloster, centret for mongolsk buddhisme. Dalai Lamas første besøg var i 1979; dette besøg var hans 8. besøg i Mongoliet.

På det afholdte pressemøde blev det understreget, at Hans Helligheds besøg udelukkende var af religiøs karakter og helt upolitisk. Overhovedet for Gandan-klostret, D. Choijamts, udtalte: »Mongolerne har æret og tilbedt Hans Hellighed meget længe. Troende og lamaer har set frem til hans ankomst. Det nuværende besøg har været imøde- set af tusinder af buddhister og lamaer. Tro og religion er frit i et demokratisk samfund; det er på den baggrund, at Hans Hellighed for 2-3 måneder siden blev inviteret til at besøge vort land.«

Hans Hellighed 14. Dalai Lama landede i Chinggis Khan Internationale Lufthavn omkring kl. 10 den 7.

november. Ved lufthavnen blev Hans Hellighed budt velkommen af lederne fra Gandantegchinlin-klostret, de øverste lamaer fra andre buddhistklostre og templer samt mange buddhistiske tilhængere, som ventede uden for lufthavnen på trods af frostgraderne.

Kl. 8 den næste morgen besøgte Hans Hellighed Gandantegchinlin-klostret, hvor han udførte et religiøst ritual og fremsagde bønner i hovedtemplet.

Om formiddagen den 8. og 9. november holdt Hans Hellighed en forelæsning for universitetsstuderende og den mongolske ungdom med titlen »Etik i det nye årtusinde«. Hans Hellighed understregede behovet for at studere den buddhistiske lære. På trods af den materielle behovstilfredsstillelse, som er opfyldt i de højtudviklede samfund, begår folk selvmord, fordi de ikke har fred i sindet og sjælen. Dette vil fortsætte, indtil menneskene bliver

befriet for indre lidelser. Onde gerninger og lidelse skyldes et selvisk ego, ikke de gode gerninger, man gør mod andre. At gøre gode gerninger renser sjælen. ...

Efter forelæsningen fik forsamlingen mulighed for at stille spørgsmål til. Et af spørgsmålene lød således: »Hvordan tegner fremtiden sig for Mongoliet?«

»Ved mit første besøg var landet kommunistisk. Nu gennemfører landet med succes sin ydre materielle udvikling. Men den indre udvikling er meget vigtig. At bede og dyrke sin religion er ikke nok; man må lære mere og bruge tid på at ud-danne sig. At have visioner er også vigtigt. Det må kombineres med den buddhistiske lære. Det vil gøre Mongoliets fremtid lys. ...

Ved afrejsen den 11. blev Hans Hellighed bedt om en kommentar til Kinas kritik af hans besøg.

»Hvor end jeg tager hen i verden, kommer der en reaktion fra Kina. Det er ikke rart. Det er det sædvanlige, en slags rutine. Alligevel er jeg ked af, hvis mit besøg skaber problemer.«

B. Ooluun

The Mongol Messenger
45(1062):1,9 – 11.11.11

14. Dalai Lamas besøg i Mongoliet

1. 1979, 15. juni
2. 1982, 1. august
3. 1991, september
4. 1994, september
5. 1995, august
6. 2002, 6.-9. september
7. 2006, 21.-27. august
8. 2011, 7.-11. november

100 km trail-løb i Mongoliets smukke Khövsgöl Nationalpark

Det 13. årlige *Mongolia Sunrise to Sunset* løb fandt sted den 3. august 2011, hvor eventyrlystne løbere fra 16 lande deltog. Dette *non-profit* arrangement finder sted hvert år for at rejse penge til miljøprojekter i Khövsgöl Nationalpark.

Med den uspolerede natur, de skønne bjerge, den mosdækkede, mørkegrønne skovbund, den krystallklare Khövsgöl-sø og den unikke nomadiske kultur siges *Mongolia Sunrise to Sunset* (MS2S) at være det smukkeste 100 km og 42 km løb på planeten.

Løbere fra hele verden samles i nationalparken op mod den sibirske grænse i den nordlige del af Mongoliet for at deltage i dette *adventure race*.

– Det handler ikke kun om selve løbet. I løbet af en uge kan løberne deltage i aktiviteter som ridning, kajak, fiskeri, vandreture eller mountainbiking. Og de kommer i kontakt med nomadekulturen, de sover i mongolske gerer og har mulighed for at besøge Tsaatan-rendyrfolket, siger arrangøren Nicolas Musy.

Med en akkumuleret højdeforskel på mere end 3.300 meter er dette in-

The World's Most Beautiful 100 Km Run

MS2S er et non-profit arrangement, hvor overskuddet bruges til at støtte en bred vifte af naturbevarelsesprojekter i Khövsgöl Nationalpark via *ecoLeap foundation* registreret i Genève, Schweiz.

Blandt de støttede projekter er en »nul-skrald-politik« i nationalparken, hvor besøgende selv skal bringe deres skrald ud af parken i specielt nedbrydelige poser. Overskuddet fra arrangementet og deltagernes donationer har finansieret affaldsprojektets startomkostninger samt de løbende driftsudgifter og ansættelse af *Park Rangers* til at administrere projektet og undervise i god miljøpraksis. www.ms2s.org

Zenia Inselmann køler fødderne af i søens 6 grader (kolde) vand efter at have løbet 100 km.

gen almindelig tur i parken. Tysk-japanske Timo Meyer, der løb for organisationen *Shoe4Africa*, vandt mændenes 100 km løb på 10 t og 55 m, anden bedste tid i MS2S' historie. Bedste 100 km kvinde var danske Zenia Inselmann på 14 t 52 m. For andre drejede det sig om at nå i mål inden *cut-off* tiden på 18 timer.

Ligesom tidligere år var der mange sande eventyrere blandt løberne: en atlet rejser tusindvis af kilometer på cykel gennem Mongoliet hvert år for at deltage i løbet, mens andre kom flyvende lige efter en ekspedition til Alaskas *Mount McKinley* (danskeren dr. David Benjamin) eller efter at have deltaget i *Maasai Ultra Marathon* i Kenya.

Allerede nu er forberedelserne til næste års arrangement begyndt.

– Vi lægger alle vores kræfter i at arrangere endnu et godt løb i 2012. Registreringen til MS2S 2012 er allerede startet. Toilogt-lejrens størrelse ved Khövsgöl-søen giver os mulighed for at indkvartere et maksimum på 100 løbere og deres familier og venner, siger Nicolas Musy.

Steen Holck

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Besøg i Khövsgöl 19.08.11
I midten af august var parlamentsformand D. Demberel på arbejdsbesøg i Khövsgöl Aimag, hvor han blev informeret om aimagens fødevareindustrier og besøgte en virksomhed til forarbejdning af kashmir og uld.

Fabrikken behandler 3.000 ton uld og 2.000 ton kashmir om måneden og beskæftiger omkring 100 medarbejdere. Ifølge fabriksledelsen leverer hyrderne uld til fabrikken til en pris af 850 tugrik [3,50 kr.] pr. kilogram. Det anses for at være en god pris, fordi de tidligere solgte ulden til mellemhandlere for 500-600 tg. pr. kg. Fabrikken forarbejder den uld, den køber af hyrderne, og leverer den videre til de store nationale virksomheder.

Desuden blev parlamentsformanden informeret om etableringen af kabelforbindelser til et nyt kraftvarmewærk, der skal opføres i aimagen. Man regner med, at det nye kraftværk ikke alene skal levere elektricitet til samtlige indbyggere i provinsen, men også være i stand til at levere til naboprovinserne. Opførelsen af kraftvarmewærket udføres af firmaet *Odkon* og forventes færdigt i år.

Rekordhøst 09.09.11
I år forventes Mongoliet at høste ca. 420.000 ton korn. Det bliver i givet fald den største høst i 20 år. På en rundrejse til udvalgte provinser fik statsminister S. Batbold mange positive tilbagemeldinger fra de lokale kornavlere.

Han kvitterede ved at sige, at regeringens vil gøre alt for at støtte kornavlerne ved at opkøbe deres korn, give bonusser og forbedre betingelserne for, at Mongoliet bliver

the MONGOL MESSENGER
Since 1991
No. 37 (1054) MONGOLIA'S FIRST ENGLISH WEEKLY PUBLISHED BY MONTAME NEWS AGENCY Friday, September 09, 2011 \$00.7

Best harvest in 20 years

IOM office opens to address migration issues

Statsminister S. Batbold på forside af ugeavisen 'The Mongol Messenger' i anledning af besøget hos landmænd i Selenge Aimag.

selvforsynende med kornprodukter. Sidste års pris for 1 ton korn, 350.000 tg. [1.450 kr.], vil blive fastholdt i år. Dertil vil der blive ydet et tillæg på 50.000 tg. pr. ton for ekstra god kvalitet.

Under sit besøg i Selenge Aimag overrakte statsministeren 10 amerikanskfremstillede mejetærskere til førende landbrugsbedrifter. Han benyttede endvidere lejligheden til at formane kornavlerne om at sørge for at få høsten i hus, inden sneen begynder at falde.

Mere vand i naturen 21.10.11
Antallet af vandførende kilder, floder og søer er steget i forhold til samme periode i 2007, mens antallet af udtørrede vandressourcer er faldet med ca. 30% i forhold til 2003, meddelte vandmyndighederne i en rapport.

Ifølge rapporten har man registreret 6.095 vandførende floder ud af et samlet antal på 6.681, 3.126 vandførende søer ud af 3.607 og 8.471 vandførende kilder ud af 9.963.

Khövsgöl Aimag har det største antal floder (1.227) og kilder

(1.098), mens Khentii Aimag har det største antal søer (1.246). Det mindste antal floder blev registreret i Dornogov og Dundgov Aimag. De har hver kun en enkelt flod. Darkhan-Uul Aimag har det mindste antal kilder (39).

Enorm vækst 28.10.11
Mongoliet opnåede i 2011 officiel status som »mellemindkomstland« fra tidligere at have været registreret som »lavindkomstland« på en liste udarbejdet af Verdensbanken og IMF. Den positive udvikling har sin baggrund i den økonomiske vækst, der følger i kølvandet på den ekspanderende minedrift, industriens vækstrater og BNP. Den økonomiske vækst vokser med 20% i år og forventes at nå op på 26% næste år. Ifølge eksperter er der ikke mange lande i verden, for hvem det er lykkedes at nå op på 20%; ydermere vil den tocifrede vækstrate fortsætte i den kommende tiårsperiode. Samtidig forventes inflationen at holde sig på et tocifret tal. Verdensbanken og IMF anbefaler den mongolske regering at stramme op på sin valutapolitik.

Genbrug

28.10.11

Et anlæg til genindvinding af affald til en værdi af \$3,5 mio. er sat i drift ved det centrale affaldsdepot *Narangiin enger* i Ulaanbaatars Songi-nokhairkhan-distrikt. Det blev etableret i løbet af 2 måneder og er finansieret af støtte midler fra Sydkorea. Anlægget beskæftiger 40 medarbejdere.

O. Odjargal fra Ulaanbaatars administration udtalte ved ibrugtagningen af anlægget: »Hver eneste dag deponerer byen 800 ton affald. Dette anlæg er i stand til at behandle 8 ton om dagen, men dets kapacitet vil blive øget i fremtiden. Anlægget kan genindvinde over 80% af al affald. Det behandlede affald vil blive brugt som brændsel.«

Ingen stemmer til salg

Repræsentanter for alle de førende politiske partier i Mongoliet underskrev den 8. april en fælleserklæring om at holde penge uden for valgkampen i de lokale valg og parlamentsvalget i 2012.

»Vi bekræfter herved, at vores parti vil deltage i parlamentsvalget og de lokale valg i 2012 uden at afgive løfter om betaling for dermed at opfylde kravene til den nationale sikkerhed og respektere Mongoliets lovgivning. ... Idet vi i enighed har noteret os, at den mongolske parlamentariske styreform er i overensstemmelse med Mongoliets nationale interesser, er vi enedes om at oprette et samarbejdsorgan for at videreudvikle det parlamentariske system, modernisere det politiske system og styrke det repræsentative demokrati.« MM 15.04.11

MIAT styrker turismen med ny Boeing 767

Den 17. oktober blev der afholdt en ceremoni i anledning af, at det mongolske luftfartsselskab MIAT modtog endnu en *Boeing 767-300*. MIAT råder nu over fire *Boeing 767*, og det nye fly opereres på grundlag af en leasing-aftale. Flyet er fremstillet i USA, det rummer 263 siddepladser og er i stand til at flyve 11.000 km non-stop.

Den adm. direktør for MIAT, Ts. Orkhon, udtalte ved modtagelsen af flyet, at det med sin store kapacitet vil blive indsat både i fast rutefart og i chartertrafik til populære turistdestinationer som fx Dubai, Sanya, Singapore, Hanoi, Bangkok og Jeju-øerne for at imødekomme mongolernes voksende efterspørgsel efter udlandsrejser.

– Fra næste år er det vores hensigt med vore fire fly at forøge mængden af både inden- og udenlandske turister. For at nå vores mål om at øge vores flyvninger i år med 30% i forhold til sidste år og med det dob-

belte i 2012 rækker det med de fire fly. I foråret havde vi ikke fly nok til at evakuere mongoler, da naturkatastrofen ramte Japan. Nu vil det ikke være noget problem at evakuere mongolske statsborgere ved katastrofer, fordi vi har øget vores kapacitet med det dobbelte, sagde han.

Det tredje *Boeing 767-300* fly er i øjeblikket indsat i fast rutefart til destinationerne Beijing, Seoul og Japan.

The Mongol Messenger
42(1059):1 – 21.10.11

Over 6000 deltagere i brydeturnering

Den 17. september startede en national brydeturnering på Ulaanbaatars centralstadion med deltagelse af 6002 brydere fra hele Mongoliet. Turneringens arrangør, Den nationale Brydeunion, havde i første omgang planlagt en turnering med deltagelse af 4096 brydere, men da først tilmeldingen til turneringen var begyndt, nåede man helt op på 6002 deltagere.

Blandt de mange deltagere var 4 med nationaltitlen »Titan«, 5 med titlen »Løve«, 5 »Garuda«, 12 »Elefant«, 23 »Høg« og endelig 107 med nationaltitlen »Falk«. Dertil kom mange deltagere med titler på aimag- og sum-niveau foruden studerende, soldater eller blot mænd med interesse for brydning.

Første runde af den historiske brydeturnering varede i 4 dage, indtil 20. september, mens anden runde løb af stabelen 21.-22. september. Efter 13 runder kunne turneringen afsluttes den 25. september. Vinderen af hele turneringen blev Ch. Sanjaadamba med S. Monkhat og G. Erkhembayar på anden og tredje

pladsen. Vinderen fik overrakt en pokal og en kontant præmie på 15 mio. tg. [62.000 kr.].

Efter kåringen af vinderne lyønskede en repræsentant for Guinness rekordbog mongolerne med deres verdensrekord i deltagerantal og overrakte et certifikat til formanden for brydeunionen.

Ved starten af brydeturneringen udtalte statsminister S. Batbold, at det var en historisk begivenhed, at så mange brydere deltog i en turnering ud af en befolkning på kun 2,8 mio. indbyggere. At blive optaget i Guinness rekordbog bidrog til at sætte Mongoliet på verdenskortet. Han tilføjede, at begivenheden ydede et værdifuldt bidrag til at højne befolkningens sundhedstilstand og præstationsevne. Han mente desuden, at bryderne på smukkeste vis demonstrerede nationens holdninger og værdier over for omverdenen.

The Mongol Messenger
38(1055):12 – 23.09.11

Jordskælv ryster Sydgobi

Rystelserne fra et jordskælv med epicenter i Ömnögov Aimag forplantede sig helt til Ulaanbaatar i en afstand af 600 km. Jordskælvet fandt sted 18 km nord for Hanhongor Sum den 27. august kl. 18.30 Ulaanbaatar tid. Mindre efterskælv optrådte de følgende dage.

Ifølge målestationen i Dаланзадгад nåede rystelserne den første dag op på 7-8 på Richter-skalaen. Jordskælvet var især mærkbart i de områder i Ulaanbaatar, hvor boligkvarterer består af høje bygninger som fx i distrikterne Sүkhbaatar, Bayanzurkh, Khan-Uul, Bayangol og Chingeltei.

Siden 2005 har Det astronomiske og geofysiske Observationscenter holdt øje med jordskælvsaktiviteten i Ulaanbaatar. Man foretager detaljerede observationer af skælvne i bjergområderne Emeelt, Hustai, Gunj og Avdar, der alle ligger i Ulaanbaatars aktive jordskælvszone.

I 2006 foretog man en risikoundersøgelse af jordskælvsfaren i Ulaanbaatar. Man udsendte en seismisk støj på 100 forskellige steder og opfangede svage rystelser på 30 steder. Desuden har man udgivet et landkort i målestoksforholdet 1:25000 med angivelse af jordekkoer og -vibrationer. Ifølge denne undersøgelse hører Ulaanbaatar til jordskælvszone 7-8.

B. Ooluun
The Mongol Messenger
36(1053):6 – 02.09.11

240 falke eksporteres for 12.000 \$ eksemplaret

Den 16. august gav regeringen tilladelse til, at der bliver indfanget 240 slagfalke med henblik på eksport. Det meddelte miljø- og turistminister L. Gansukh på et pressemøde den 23. august. Der er indgået eksportaftaler med Kuwait, Qatar, Saudi Arabien og Forenede Arabiske Emirater. Indfangningen af falkene er begyndt.

Sidste år foretog ministeriet en optælling af falkebestanden i Mongoliet. Man nåede frem til, at antallet af falke på det tidspunkt var 6.830 svarende til 45% af det totale antal slagfalke i verden.

Det har vist sig, at projektet »Kunstige reder«, som har været i gang på tredje år i Mongoliet, og som har til formål at forbedre yngleforholdene for slagfalkene, har bidraget til at dreje udviklingen i falkebestanden i en positiv retning.

Der er blevet udsat 5.000 kunstige reder i 26 sum i 5 aimag på steppeområderne og i Gobi, hvilket har ført til, at 70-80% af ungerne har overlevet. Normalt lægger en falk

4-5 æg med en overlevelsesprocent på 40-50.

På grundlag af indberetninger fra provinserne blev der givet tilladelse til at indfange slagfalke i 11 aimag, Arkhangai, Gov-Altai, Dundgov, Zavkhan, Övörkhangai, Sükhbaatar, Töv, Uvs, Khövsgöl, Khentii og Dornod.

Minister L. Gansukh besvarede spørgsmål fra pressen:

– *Var der nogen anbefalinger i forbindelse med at anvende duer som føde for slagfalkene. Er der nogen restriktioner?*

– For øjeblikket bruger vi duer til indfangning af slagfalke. Jægerne køber duer af de lokale. Duer er ikke omfattet af nogen restriktioner. Tværtimod forsøger man at begrænse antallet af duer i tætbebyggede områder. Duer er bærere af parasitter; derfor bruger man dem som lokkemad til indfangning af slagfalke.

– *Bruger araberne professionelle jægere fra Mongoliet til at indfange falke? Sker der uheld?*

– Vi arbejder på at indgå aftaler med lokale miljøinspektører, og medarbejdere fra vores ministerium bistår dem. Vi er holdt op med at fange falke fra forskellige områder og bagefter opgøre antallet. Nu går vi mere målrettet til værks ved at indgå aftaler med de enkelte sum-myndigheder.

– *Hvor mange penge får man for en falk?*

– En slagfalk sælges for \$12.000. \$1.000 går til den lokale fond, resten til staten.

– *Sidste år blev der klaget over, at græsningsarealer blev ødelagt, når falkene blev jaget i bil...*

– Ja, det er korrekt. Vi giver ikke tilladelse til at ødelægge landskabet. Normalt modtager vi anmodninger fra aimag, der ønsker tilladelse til at indfange falke. De lokale myndigheder er fokuseret på at kontrollere forholdene.

Eksporten af slagfalke startede i 1994, da Mongoliet indgik en aftale med de arabiske lande om bl.a. økonomisk samarbejde. I perioden 2000 til 2010 har man solgt i alt 2.710 slagfalke, hvilket har givet et bidrag til statskassen på \$18,4 mio.

D. Erdenesuvd
The Mongol Messenger
 37(1054):5 – 09.09.11

Mongolietaften i Lund

Fonden »Sweden Mongolia«, som er oprettet på initiativ af mongoler bosat i Skåne, arrangerede en »Mongolsk Aften« i byen Lund den 21. oktober 2011. Blandt de mange gæster var der mongoler fra Stockholm og Danmark. Også den mongolske ambassadør til Sverige, B. Enkhmandakh, var blandt gæsterne og holdt en tale for gæsterne.

Deltagerne fik lejlighed til at se en film om Mongoliet og fik en introduktion til fondens aktiviteter og projekter. I programmet var indlagt en afdeling med danse fremført af mongolske børn, og den statsdekorerede kunstner, N. Banzragch, optrådte med sine berømte sange. Der blev serveret traditionelle mon-

golske retter som *buuz* og *khuushuur* (kødboller i dej).

Årets festival var speciel, fordi den fandt sted i byen Lund. Indtil 1954 fandtes der et »Djingis Khan« teater i byen, og endnu i dag er der et boligkvarter og et firestjernet hotel, der bærer navnet Djingis Khan (Chinggis Khaan).

Hotel Djingis Khan ligger i Lunds nordlige del, men i gåafstand fra centrum og *Skissernas Museum*. Af andre nærliggende seværdigheder kan nævnes Lunds Universitet og Lunds Domkirke.

25.10.11

www.infomongolia.com

Rupert Isaacson: Hestedrengen.
En fars kamp for sin autistiske søn. Roskilde 2011, Bazar. 340 s.
ISBN 9788771160079

Som 3-årig får Ruperts søn, Rowan, diagnosen autisme. Det udløser en ørkenvandring fra terapeut til terapeut og en række behandlingsformer, men intet ser ud til at bedre Rowans tilstand. Han forbliver i sin egen verden, næsten uden sprog og med hyppige raserianfald. Indtil den dag han stikker af fra Rupert og piler ind til hestene på naboens fold. Førerhesten i flokken, Betsy, viser spontant alle hestens tegn på underkastelse, og Rupert ser med undren, at der tilsyneladende er en form for forbindelse mellem hesten og hans søn.

Han begynder at ride med Rowan, og i sadlen bliver Rowans sædvanlige pludren afløst af klar tale. Rupert får en vild idé: at tage Rowan med til hestens hjemland Mongoliet, og dér krydse de endeløse, græsklædte vidder til hest for at opsøge landets shamaner. Det bliver starten på en uforglemmelig rejse.

Hestedrengen er en rørende og personlig beretning om den rejse, Rupert, hans kone Kristin og Rowan begav sig ud på.

Forlaget

Møde med svensk ambassadør

Foto: Pawel Flato

Sveriges ambassadør til Mongoliet, Lars Fredén, blev modtaget af statsminister S. Batbold den 8. november. De drøftede mulighederne for at udvikle samarbejdet mellem de to lande inden for handel og økonomi. Batbold sagde, at de to lande traditionelt har et venskabeligt forhold

til hinanden. Således åbnede Mongoliet sin ambassade i Stockholm sidste år, og han nærede tillid til, at Sverige snart vil åbne sin ambassade i Ulaanbaatar.

– Der er store perspektiver i et samarbejde om råstofferarbejdning; desuden ønsker vi at udvikle samarbejdet inden for uddannelse og viden, sagde Batbold.

Lars Fredén sagde, at Mongoliets hurtige udvikling skaber opmærksomhed blandt svenske forretningsfolk. Parterne talte også om et samarbejde inden for rammerne af *Community of Democracies*.

The Mongol Messenger
45(1062):2 – 11.11.11

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

• Medlemsmøde 111

Lørdag den 18. februar kl. 15-17

Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Håb og frygt i UB

Med ægte pionérånd i generne har fotograf og kunstner **Charlotte Haslund-Christensen** kastet sig ud i et ambitiøst, internationalt videoprojekt, hvor almindelige mennesker verden over fortæller om deres største håb og største frygt. Projektets navn er *Hope & Fear*. I sommeren 2011 tilbragte hun 20 dage i Ulaanbaatar, UB, hvor hun interviewede 20 mennesker til projektet.

Benyt denne chance til at høre Charlotte fortælle om sine personlige indtryk fra Mongoliet og se eksempler på hendes kunstneriske arbejde.

Charlotte Haslund-Christensen er født og opvokset i København. Hun har afgang fra ICP (The International Center of Photography), New York, og Fatamorgana (The Danish School of Art Photography), København. Hun interesserer sig især for det sociale og politiske engagement i mødet mellem det dokumentariske fotografi og kunsthøjfotografiet. Charlotte udstillede i september måned 2011 på Kinas største udstilling af fotografier, PINGYAO International Photography festival 2011. Her viste hun eksempler fra sit projekt 'Natives: The Danes'. Charlotte fik tildelt en af juryens specialpriser.

Bidrag

Hvis du ønsker at bidrage økonomisk til Dansk Mongolsk Selskabs sociale aktiviteter i Mongoliet, kan du indsætte et støttebeløb på Selskabets bankkonto i Nordea reg.nr. 2191 kontonr. 7560 645818. Ethvert bidrag, stort eller lille, er velkomment.

Skønt Julen er fremmed for traditionel mongolsk kultur, viger man ikke tilbage for at fejre den alligevel. Størst interesse har Julen for unge mennesker, kristne mongoler og store firmaer.
Foto: MunkhJapan

Kommende møder

Generalforsamlingen 2012 og Forårsfesten vil blive afholdt lørdag den 24. marts. Forårssæsonen tredje arrangement finder sted lørdag den 28. april.

Den 19. november fortalte seniorforsker ved GEUS, Peter W. U. Appel, medrivende om småskala-minedrift i Mongoliet. Det stod efter foredraget lysende klart for tilhørerne, hvilke katastrofale konsekvenser udvindingen af guld i lille skala har for befolkningens sundhedstilstand og for naturen. Hver enkelt minearbejder udleder kilovis af kviksølv til miljøet. Det absurde er, at der findes andre metoder, der er mere effektive og er uden skadelige bivirkninger.

Foto: Peter W. U. Appel

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby